

LUND UNIVERSITY

Parentation över Gudmund Borelius

Ingelstam, Erik

1985

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Ingelstam, E. (1985). Parentation över Gudmund Borelius.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Den äldste av Akademiens ledamöter herr Borelius avled den 1 oktober i en ålder av 96 1/2 år.

Han började sin utbildning i Lund under den berömde Janne Rydberg, disputerade 1915 och var docent i fysik till 1922, då han blev professor vid Tekniska Högskolan i Stockholm, från vilken tjänst han pensionerades 1955. Han var ledamot av många svenska och utländska akademier och hedrades med tekniskt hedersdoktorat vid KTH 1974.

Det är två var för sig mycket betydande helgjutna insatser som består som resultat av hans långa och arbetsfyllda liv. Jag vill först kort redogöra för den första som karakteriserade hans gärning: att föra in och tillämpa grundforskningens rön på praktiska tekniska metoder. Han var klar över nyttan och nödvändigheten att göra detta, och särskilt efter en resa i Tyskland, som då led svårt efter första världskrigets förstörelse och där man hade börjat grunda institutioner för "angewandte Physik", vilka snabbt växte i betydelse, började han och några kolleger att hålla extra oavlönade kurser i nödvändiga ämnesdelar. Han hade frågat sig för hos industrin som i stort sett var positiv till idén.

Frågan ställdes om 2 - 4 tekniska fysiker per år på denna utbildningslinje skulle kunna få anställning inom svensk industri; detta skulle i fortvarighetstillståndet betyda 100 - 150 sådana fysikingenjörer i landet. Med rätt underfundig taktik grundad på att invändningar mot planen möjligen kunde resas från universiteten, infogades förslaget i en proposition om lantmäteriuutbildningens flyttning till KTH, och regeringens beslut kom i juni 1932.

Sällan har en idé krönts med sådan framgång. För närvarande utbildas omkring 500 personer per år vid olika tekniska högskolor i Sverige på sektioner för teknisk fysik, givetvis

därför att tekniken blir alltmera beroende av den fysikaliska grundforskningen. I akten ligger med ett 69-sidigt arbete Teknisk fysikteknik eller fysik? av Anders Bruun vid Avdelningen för teknik- och vetenskapshistoria vid tekniska högskolan och som i detalj redogör för utvecklingen.

Den andra stora insatsen är helt naturligt hans egen forskning. Borelius vetenskapliga verksamhet ligger nästan helt inom metallfysiken. Han har publicerat närmare 150 vetenskapliga arbeten i form av tidskriftsartiklar eller i bokform inom skilda delar av området som fasomvandlingar i legeringar, elektrisk och termisk ledningsförmåga och magnetism i rena metaller och legeringar. Borelius omfattande experimentella och teoretiska undersökningar av ordningsomvandlingar och utskiljningsförlopp i legeringar är pionjärarbeten. Genom Borelius och medarbetares mätningar vid Kamerlingh Onnes Laboratorium i Leiden i början av 1930-talet fastlades en absolut termoelektrisk skala, som använts ända in i senaste tid.

I en omfattande produktion från början av 1950-talet har Borelius arbetat med empirisk analys av experimentella data, såväl egna som andras, vilket möjliggjort en fördjupad och samtidigt i vissa avseenden förenklad beskrivning av en rad olika fenomen inom metallfysiken. Han publicerade så sent som 1984 en analys av den magnetiska omvandlingen i nickel, och han arbetade ända till dagarna före sin bortgång med en fortsättning på detta arbete. Att hinna avsluta detta blev för honom livsuppehållande. Döden fick vänta.

Med Gudmund Borelius bortgång är ett kapitel i den svenska fysikens historia avslutat. Han var en framstående forskare, en inspirerande lärare och en stor personlighet ~~men~~^{och} samtidigt fylld av älskvärdhet och hjälpsamhet. Vi är många inom och utom landet och vid denna akademi som med stor tacksamhet kommer att minnas honom.

Vi lyser frid över hans minne.